

Tieteessä tapahtuu -lehti kokoaa yhteen eri tieteenalat. Se on foorumi ajankohtaisille ja yleis-tajuisille tiedeartikkeleille sekä keskustelulle tieteestä ja tiedepolitiikasta.

TOIMITUS

Päätoimittaja: Ilari Hetemäki
Toimitussihteeri (kirja-arvostelut, ilmoitukset): Tiina Kaarela

Snellmaninkatu 13,
00170 Helsinki
Puh. (09) 228 69 227
tieteessatapahtuu@tsv.fi

TOIMITUSNEUVOSTO

Professori Johanna Arola,
päätoimittaja Ilari Hetemäki,
professori Peter Johansson
(pj.), pääsihteeri Ulla Järvi,
dosentti Anna-Kaisa Kuusisto,
yliopistonlehtori Nelli Piattoeva,
toiminnanjohtaja Lea Ryytänen-
Karjalainen, ylikirjastonhoitaja
Kimmo Tuominen ja filosofian
tohtori Kaisa Välimäki.

OSOITTEENMUUTOKSET

JA TILAUKSET

tilaukset@tsv.fi
Puh. (09) 228 69 254

JULKAISIJA

Tieteellisten seurain
valtuuskunta
Painos 7 200 kpl
Ilmestyy 5 kertaa vuodessa
39. vuosikerta

Lehdestä ilmestyy myös
verkkoversio:
www.tieteessatapahtuu.fi

Seuraava numero ilmestyy
syyskuun puolivälissä.
Viimeinen aineistopäivä siihen
on 23.8.2021.

ILMOITUKSET

1/1 takakansi 550 € (4-v.)
Takakannen sisäsivu 480 € (4-v.)
Sisäsivut (4-v.) 540 €
1/1 (mv) 480 €
1/2 sivu (mv) 280 €
Myynti: puh. 0400 467 195 tai
ilmoitukset@tieteessatapahtuu.fi

ISSN 0781-7916 (painettu)
ISSN 1239-6540 (verkkolehti)

Painotalo Plus Digital,
Lahti 2021.

PÄÄKIRJOITUS

ONKO TIETEELLÄ TULEVAISUUTTA SUOMEKSI? SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURA 190 VUOTTA

Runsas 190 vuotta sitten joukko maistereita kokoontui keskustelemaan ”suomalaisista kirja keinoista, liiantenki Suomen kielestä, miten sitä parahiten saataisi tointumaan kirjallisiin menohin”. Pari viikkoa myöhemmin kokouksen sihteeri Elias Lönnrot esitti seuralle nimen Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Sana ”kirjallisuus” keksittiin seuran nimeä varten.

Suomen suuriruhtinaskunnassa ei ollut kokoontumis- ja yhdistymisvapautta, ruotsi ja latina olivat ylemmän sivistyksen kieliä eikä enemmistöllä ollut pääsyä omakieliseen sivistykseen ja tiedolliseen kulttuuriin. Kaikkialla Euroopassa ja muualla maailmassa kuilu puhuttujen paikalliskielten ja opillis-kirjallisten yleiskielten välillä oli suuri, ja se erotti massat harvalukuisista etuoikeutetuista ryhmistä, joilla oli pääsy kielellisten, opillisten, taloudellisten ja poliittisten resurssien äärelle.

Aika oli levotonta. Venäjä kukisti Puolassa vuonna 1830 nousseen kapinaliikkeen ja syksyllä 1831 yliopisto suljettiin Helsingissä riehuneen koleraepidemian takia.

Piskuinen joukko sinnikkäitä toimijoita kuitenkin aloitti liikkeen, joka rakensi Suomelle uuden identiteetin, kokosi maailman laajimman suullisen perinteen ja muistotiedon arkiston, synnytti kirjallisuuden *Kalevalasta Seitsemään veljekseen*, loi nykyaikaisen yleiskielen ja rakensi edellytykset laajojen kansankerrosten pääsulle tiedon ja kulttuurin äärelle.

Pääsy avoimesti tiedon ja tieteen äärelle ja samalla uutta tietoa luova kansalaistiede on ollut SKS:n toiminnan ytimessä alusta alkaen. Seura julkaisee suomalaista humanistista tutkimusta suomeksi ja englanniksi tavoittaen globaalin tiedeyhteisön ja kotimaisen suuren yleisön, kokoaa suomalaisten kokemuksia, muistitietoa ja perinnettä arkistoon, ylläpitää kulttuurien ja kirjallisuuden tutkimuksen tieteellistä kirjastoa, tekee tieteellistä tutkimusta ja edistää suomalaisen suomeksi, ruotsiksi ja saameksi kirjoitetun kirjallisuuden leviämistä maailmalle.

Työn tavoitteena on syventää ymmärrystä inhimillisestä toiminnasta ja erityisesti suomalaisesta kulttuuriperinnöstä edistämällä ja tukemalla erityisesti suomen kielen, kirjallisuuden ja perinteen sekä niiden lähialojen tutkimusta.

Elämme nyt COVID-19-viruksen aiheuttaman globaalin kriisin keskellä. Kriisin aikana koko maailma on nojannut kansainvälisen tiedeyhteisön tuottamaan vertaisarvioituun tieteelliseen tietoon. Tieteellisen tiedon yhteiskunnallinen vaikuttavuus riippuu siitä, miten erikielisyssä yhteisöissä tieto osataan jakaa, ottaa vastaan, ymmärtää – ja miten tieteelliseen tietoon luotetaan. Vaikuttavien toimenpiteiden onnistuminen riippuu siitä, miten osataan omakielisesti välittää tutkittua tietoa ja toteuttaa uskottavasti siihen perustuvia toimenpiteitä.

Tieteen teon keskeinen edellytys on jakaa tutkimukseen perustuvaa tieteellistä tietoa. Kanava on tieteellinen julkaisutoiminta, jonka tarkoituksena on levittää tutkimuksen tuloksia tieteenharjoittajien omassa keskuudessa julkaisemalla parhaiten leviävillä foorumeilla kansainvälisissä aikakauskirjoissa ja tieteellisten kustantajien julkaisusarjoissa. Tieteen hallitseva kieli on englanti, mutta on myös tiedeyhteisöjä, joiden vallitseva kieli on tutkimusaiheista ja -perinteistä johtuen jokin muu. Kielten, kulttuurien ja yhteiskuntien tutkimuksessa merkittävin tieteellinen keskustelu voidaan käydä eri kielillä, myös suomeksi tai ruotsiksi. Toinen kanava on akateeminen opetus, jonka pohjalta meille koulutetaan asiantuntijoita kaikkialle yhteiskuntaan yrityksiin, järjestöihin, hallintoon ja tietysti tutkijoiksi tiedemaailmaan. Kolmas kanava on tiedeyhteisön ulkopuolelleen suuntaama yleisötyö. Neljäntenä kanavana toimivat yleistajuiset tieteeseen perustuvat tietokirjat, jotka usein vaikuttavat myös tiedeyhteisön omassa piirissä, kun liikutaan erikoistuneiden tieteenalajojen yli. Keskeisimmin tietokirjallisuus palvelee suurta yleisöä, akateemista ja kouluopetusta sekä yleisötyötä.

Kun tieteellisen julkaisemisen valtakieli on englanti, tiedeyhteisö sulkeutuu helposti omaan piiriinsä ja sen vaikuttavuus jää vajaaksi, jos sen tuloksia ei kyetä välittämään ymmärrettävästi muuhun yhteiskuntaan. Tähän tarvitaan omakielisiä käsitteitä opetukseen, soveltamiseen sekä laajan

Kuva: Gary Wornell, SKS.

ymmärrettävyyden ja uskottavuuden luomiseen. Omakielinen tiede auttaa myös poikkitieteellistä kommunikaatiota tiedeyhteisön omassa piirissä. Usein käsitteellinen työ ja termien kääntäminen kieleltä toiselle paljastavat myös termeihin itseensä kätkeytyviä ongelmia ja suojaavat meitä itseltään selvyiksi tai hämääriä puolilotuoksia toistavalta jargonilta.

On muistettava, että inhimillistä toimintaa tutkitaan ja julkaistaan myös tutkimuskohteen omalla kielellä. Tiedeyhteisöä ohjaavat samat globaalit valtarakenteet kuin muutakin ihmiskuntaa: jos luovutamme kentän kulloinkin vallitsevalle yhdelle kielelle, menetämme mahdollisuuden tavoittaa inhimillistä moninaisuutta emmekä myöskään pysty vaikuttamaan siihen. Kamppailemme tällä hetkellä paradoksaalisesti samaan aikaan yhdenmukaistuvan maailmankulttuurin ja toisiaan ymmärtämättömien eriytyvien alakulttuurien risteyksessä. Emme menesty, jos luovumme omakielisestä tieteellisestä julkaisemisesta ja tiedon välittämisestä esimerkiksi suomeksi.

TUOMAS M. S. LEHTONEN

Kirjoittaja on professori ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran pääsihteeri.